

13 Φεβρουαρίου, 1991

[ΠΟΓΙΑΤΖΗΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΝΙΝΑ Α. ΜΑΡΚΟΥΛΛΙΔΗ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ,

Αιτητές,

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ (ΑΡ. 1),

Καθ' ων η αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 616/89).

Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο — Κανόνες 10(2) και 19 του Διαδικαστικού Κανονισμού του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου 1962 (όπως έχει τροποποιηθεί με τον Κανόνα 3 του περί Ανωτάτου Δικαστηρίου (Αναθεωρητική Δικαιοδοσία) Διαδικαστικού Κανονισμού 1975) — Ερμηνεία — Το κριτήριο που το Δικαστήριο θα εφαρμόσει στην άσκηση της σχετικής διακριτικής του ευχέρειας απορρέει από την ανάγκη επίτευξης του δικαστικού ελέγχου της διοικητικής πράξης — Συνέπειες. 5

Λέξεις και Φράσεις — Η λέξη "αναγκαίως" — Καν. 10(2) του Διαδικαστικού Κανονισμού του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου 1962 — Έννοια και ερμηνεία. 10

Διοικητικό Δίκαιο — Γενικές Αρχές — Το νόμιμο και το εύλογο των διοικητικών πράξεων κρίνονται με βάση τα στοιχεία που ήταν ενώπιον της διοίκησης κατά το χρόνο έκδοσης των πράξεων .

Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο — Μαρτυρία — Το ζήτημα των ενόρκων δηλώσεων εμπειρογνομόνων στην ακυρωτική δίκη — Κανονιστικό πλαίσιο και ερμηνεία. 15

Οι αιτητές, με την προσφυγή αυτή, επεδίωξαν την ακύρωση της απαλλοτρώσεως μέρους της ακίνητης ιδιοκτησίας τους που διενεργήθηκε προς το σκοπό διαπλάτυνσης, κατά βάση, της Λεωφόρου Φραγκλίνου Ρούσβελτ στη Λεμεσό. Ένας από τους λόγους ακυρώσεως ήταν και η μη επιλογή της ολιγότερο επαχθούς για τους αιτητές λύσεως. 20

Στα πλαίσια της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου ανέκυψε, κατόπιν ενστάσεως των αιτητών, θέμα επιτρεπτού της καταθέ- 25

σεως ένορκης δήλωσης, από την πλευρά των καθ' ων η αίτηση (αρ. 3), εμπειρογνώμονα πολεοδόμου/αρχιτέκτονα, από το γεγονός ότι, κατά το βασικό επιχείρημα των αιτητών, συνέτρεχε περίπτωση παραβίασης της αρχής ότι κατά κανόνα ο φάκελος της διοίκησης πρέπει να περιέχει όλα τα στοιχεία και δεν μπορεί να συμπληρωθεί εκ των υστέρων με εξωγενή μαρτυρία, ενώ ο ένορκως δηλών δεν ήταν καν στην υπηρεσία των καθ' ων κατά τον ουσιώδη χρόνο.

Το Ανώτατο Δικαστήριο, αποδεχόμενο την αίτηση των καθ' ων η αίτηση αρ. 3, αποφάσισε ότι:

1. Έχει ιδιαίτερη σημασία η ρητή αναφορά του Κανόνα 10(2) του Διαδικαστικού Κανονισμού του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου 1962, όπως έχει μεταγενέστερα τροποποιηθεί, στην ευχέρεια του Δικαστηρίου να εκδώσει τις οδηγίες που θεωρεί αναγκαίες στη συγκεκριμένη υπόθεση. Η λέξη "αναγκαίο" αναφέρεται και έχει άμεση σχέση με την επίτευξη του δικαστικού ελέγχου της διοικητικής πράξης που αποτελεί το αντικείμενο της προσφυγής. Η ικανοποίηση της ανάγκης αυτής αποτελεί το κριτήριο που το Δικαστήριο θα εφαρμόσει στην άσκηση της διακριτικής του ευχέρειας στην κάθε περίπτωση και συνάμα καθορίζει τη μορφή και την έκταση των οδηγιών που θα επιλέξει να εκδώσει (*Themphase Limited v. Δημοκρατίας*, Π.Αρ. 411/90, 21.11.90).

Σ' αυτό το πλαίσιο εντάσσεται αρμονικά και ο Κανόνας 19 ο οποίος καθορίζει ως κριτήριο το συμφέρον της δικαιοσύνης που ταυτίζεται και εξυπηρετείται μόνο με την νομιμότητα των διοικητικών πράξεων και τη δυνατότητα διεξαγωγής πλήρους και επαρκούς δικαστικού ελέγχου των πράξεων αυτών. Η διακριτική ευχέρεια του Δικαστηρίου είναι επί του προκειμένου πολύ πλατειά.

2. Το νόμιμο και το εύλογο των διοικητικών πράξεων κρίνεται με βάση τα στοιχεία που ήταν ενώπιον της διοίκησης κατά το χρόνο έκδοσης των πράξεων.

Οι καθ' ων η αίτηση αρ. 3 έχουν κάθε δικαίωμα να αντικρούσουν τη γνώμη του εμπειρογνώμονα των αιτητών επί τεχνικών θεμάτων, αν διαφωνούν με αυτή. Και ο μόνος τρόπος για μια τέτοια αντίκρουση είναι να παρουσιαστεί μαρτυρία από άλλο εμπειρογνώμονα. Προς τούτο μπορεί να χρησιμοποιηθεί εμπειρογνώμων που ήταν στο παρελθόν ή που είναι σήμερα στην υπηρεσία των καθ' ων η αίτηση, ή εμπειρογνώμων ιδιώτης από την ελεύθερη αγορά. Και υπό την προϋπόθεση ότι η γνώμη που θα εκφράσει στηρίζεται σε γεγονότα και στοιχεία που υφίσταντο κατά το χρόνο έκδοσης της επίδικης απόφασης, η γνώμη αυτή μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αποδεκτής μαρτυρίας. Αν τα πράγματα ήταν διαφορετικά, η πρόνοια του Κανόνα 11 θα ήταν και περιττή και ανεφάρμοστη.

Ο Κανόνας 11 παρέχει εξουσία στο Δικαστήριο με δική του πρωτοβουλία να καλέσει οποιοδήποτε πρόσωπο να δώσει μαρτυρία ή να προσαγάγει έγγραφα και να διορίσει εμπειρογνώμονα για

να διεξαγάγει έλεγχο ή άλλη έρευνα που θα ήταν αναγκαία για να δυνηθεί το Δικαστήριο να γνωμοδοτήσει στην υπόθεση. Η εξουσία του Δικαστηρίου υπό τον Κανόνα 11 είναι σαφές ότι δεν περιορίζεται στο διορισμό εμπειρογνώμονα που είχε ήδη διεξαγάγει έρευνα και υποβάλει έκθεση η οποία ήταν ενώπιον του οργάνου κατά το χρόνο λήψης της προσβαλλόμενης απόφασης. 5

Αίτηση επιτυχάνει. Διαταγή για έξοδα στο τέλος της διαδικασίας.

Αναφερόμενες υποθέσεις:

Thermphase Limited ν. Δημοκρατίας (Προσφυγή Αρ. 411/90, ημερ. 21.11.90). 10

Ξηρός ν. Δημοκρατίας (1985) 3 Α.Α.Δ. 971.

Σταύρου και άλλος ν. ΕΔΥ (1991) 4 Α.Α.Δ. 317.

Αίτηση.

Αίτηση από τον Δήμο Λεμεσού για έκδοση αδειας και/ή οδηγιών του Δικαστηρίου για την κατάθεση ως αποδεικτικού μέσου της ένορκης δήλωσης του Μ. Ιακωβίδη. 15

Γ. Ποταμίτης, για τον αιτητή-καθ' ου η αίτηση.

Λ. Παπαφιλίππου, για τους καθ' ων η αίτηση-αιτητές.

Γλ. Χατζηπέτρου, για τους καθ' ων η αίτηση 1 και 2. 20

Cur. adv. vult.

Ο Δικαστής κ. Πογιατζής ανάγνωσε την ακόλουθη ενδιάμεση απόφαση.

ΠΟΓΙΑΤΖΗΣ, Δ: Με την προσφυγή τους αυτή 21 πολίτες της Λεμεσού (που στη συνέχεια θα αποκαλώ "οι ιδιοκτήτες") αμφισβητούν τη νομιμότητα της απαλλοτρίωσης μέρους της ακίνητης ιδιοκτησίας τους που έγινε από τους Καθ' ων η Αίτηση για πολεοδομικούς σκοπούς που περιλαμβάνουν τη διαπλάτυνση της Λεωφόρου Φραγκλίνου Ρούσβελτ στη Λεμεσό. Για τους σκοπούς της ενδιάμεσης αυτής απόφασης δε χρειάζεται να γίνει εκτενής αναφορά στους πολλούς και ποικίλους λόγους τους οποίους επικαλούνται οι ιδιοκτήτες για να επιτύχουν την ακύρωση της 25 30

5 επίδικης απαλλοτριώσης. Αρχεί να γίνει αναφορά στο γε-
γονός ότι ανάμεσα στους λόγους ακύρωσης περιλαμβάνε-
ται ισχυρισμός ότι οι καθ' ων η αίτηση δεν επέλεξαν, όπως
είχαν υποχρέωση σύμφωνα με την αρχή της χρηστής διοί-
10 κησης, άλλη λιγότερο επαχθή για τους ιδιοκτήτες λύση,
και ότι η προτεινόμενη κατασκευή νησίδας πλάτους 11
ποδών στο μέσο της λεωφόρου αποτελεί λανθασμένη ενέρ-
γεια που δυσκολεύει παρά να διευκολύνει την κυκλοφορία
και περιορίζει τις δυνατότητες επωφελοούς χρήσης των πε-
ριουσιών τους από τους ιδιοκτήτες.

15 Την καταχώρηση της προσφυγής ακολούθησε η συνή-
θης διαδικασία. Οι καθ' ων η αίτηση υπέβαλαν τις Ενστά-
σεις τους και στη συνέχεια οι ευπαίδευτοι δικηγόροι όλων
των πλευρών καταχώρησαν τις γραπτές τους αγορεύσεις.
20 Στις 4 Ιουλίου 1990 η προσφυγή ήταν ορισμένη ενώπιον
μου για έκδοση τυχόν περαιτέρω οδηγιών αναφορικά με
την ακροαματική της διαδικασία. Κατά την ημέρα εκείνη
ο καθ' ου η αίτηση αρ. 3 (που στη συνέχεια θα αποκαλώ "ο
Δήμος") υπέβαλε προφορικό αίτημα να παρουσιάσει μαρ-
25 τυρία υπό μορφή ένορκης δήλωσης και ζήτησε την έκδοση
σχετικών οδηγιών του Δικαστηρίου. Παρόμοιο αίτημα
υπέβαλαν οι ευπαίδευτοι δικηγόροι των ιδιοκτητών και
της Δημοκρατίας η οποία ενάγεται στην παρούσα υπόθεση
μέσω τριών οργάνων της, τους καθ' ων η αίτηση αρ. Α, 1
25 και 2 αντίστοιχα. Το Δικαστήριο, με τη σύμφωνη γνώμη
όλων των πλευρών, ικανοποίησε όλα τα αιτήματα εκδίδο-
ντας τις αιτούμενες οδηγίες. Ακολούθησε η καταχώρηση
εκ μέρους του Δήμου της ένορκης δήλωσης του δημοτικού
μηχανικού Χριστόδουλου Στυλιανίδη ημερομηνίας 18
30 Ιουλίου 1990 και εκ μέρους των ιδιοκτητών της ένορκης
δήλωσης του αρχιτέκτονα-πολεοδόμου Χρίστου Λοιζίδη,
από τη Λευκωσία, ημερομηνίας 19 Οκτωβρίου 1990. Η Δη-
μοκρατία δεν έκαμε χρήση της άδειας που της είχε παρα-
χωρηθεί επί του προκειμένου.

35 Το περιεχόμενο των δυο πιο πάνω ενόρκων δηλώσεων
περιορίζεται αποκλειστικά σε θέματα τεχνικής φύσεως
που αναφέρονται ιδιαίτερα στη σκοπιμότητα της κατα-
σκευής της νησίδας πλάτους 11 ποδών. Οι απόψεις των

δύο εμπειρογνώμόνων είναι επί του προκειμένου εκ δια-
μέτρου αντίθετες. Στην προσπάθειά του να υποστηρίξει τη
δική του γνώμη ο κ. Στυλιανίδης ισχυρίστηκε στην ένορκη
δήλωσή του ότι η Λεωφόρος Φραγκλίνου Ρούσβελτ, "ως
έχει ευρεθή κατόπιν ερεύνης, έχει το μεγαλύτερο κυκλοφο- 5
ριακό φορτίο από τους άλλους δρόμους της Κύπρου". Στη
δική του ένορκη δήλωση ο κ. Λοϊζίδης αμφισβήτησε τον
πιο πάνω ισχυρισμό και διερωτήθηκε "πού και ποιά είναι
τα στατιστικά στοιχεία που καθορίζουν ότι η λεωφόρος
έχει το μεγαλύτερο κυκλοφοριακό φορτίο από τους άλ- 10
λους δρόμους της Κύπρου;"

Στις 7 Δεκεμβρίου 1990 η υπόθεση ήταν ορισμένη ενώ-
πιόν μου για να αντεξεταστεί από τους ιδιοκτήτες ο κ.
Στυλιανίδης και από το Δήμο ο κ. Λοϊζίδης πάνω στο πε- 15
ριεχόμενο των αντιστοιχών ενόρκων δηλώσεων τους και
για προφορικές διευκρινίσεις από τους δικηγόρους όλων
των διαδίκων πάνω στο περιεχόμενο των γραπτών τους
αγορεύσεων. Κατά την ημέρα εκείνη και πριν αρχίσει η
αντεξέταση, ο κ. Ποταμίτης υπόβαλε εκ μέρους του Δήμου 20
προφορικό αίτημα για την έκδοση περαιτέρω οδηγιών που
να επιτρέπουν την καταχώρηση και δεύτερης ένορκης δή-
λωσης, αυτή τη φορά από το Μιχάλη Ιακωβίδη, λειτουργό
πολεοδομίας/αρχιτέκτονα του Δήμου. Η ένορκη αυτή δή-
λωση είχε γίνει στις 5 Δεκεμβρίου 1990. Ενόψει της ένστα- 25
σης που ήγειρε ο κ. Παπαφιλίππου, ο κ. Ποταμίτης απέσυ-
ρε το προφορικό του αίτημα και ζήτησε αναβολή της
προσφυγής ώστε να καταχωρήσει στο μεταξύ γραπτή αίτη-
ση. Η προσφυγή αναβλήθηκε και η γραπτή αίτηση του
Δήμου καταχωρίστηκε στις 13 Δεκεμβρίου 1990 και ορί-
στηκε στις 21 Δεκεμβρίου 1990. Αίτημά της εξακολουθεί 30
να είναι η έκδοση αδείας και/ή οδηγιών του Δικαστηρίου
για την κατάθεση ως αποδειχτικού μέσου της ένορκης δή-
λωσης του κ. Ιακωβίδη. Η αίτηση αυτή βασίζεται στους
Κανόνες αρ. 10(2) και 19 του Διαδικαστικού Κανονισμού
του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου 1962, και 35
υποστηρίζεται από ένορκη δήλωση που έκαμε ο κ. Ανδρέ-
ας Πολυκάρπου, δικηγόρος στο γραφείο του κ. Ποταμίτη.
Στο μεταξύ, στις 19 Δεκεμβρίου 1990, η ένορκη αυτή δή-
λωση καταχωρίστηκε στο Πρωτοκολλητήριο και αντίγραφο

της δόθηκε σ' όλους τους διαδίκους.

5 Ο κ. Γλ. Χατζηπέτρου, εκ μέρους της Δημοκρατίας, είτε ότι δε φέρει ένσταση στην έκδοση της αιτούμενης
αδείας και δεν προτίθεται να λάβει ενεργό μέρος στην πε-
ραιτέρω διαδικασία της ενδιάμεσης αυτής αίτησης. Ο κ.
10 Παπαφιλίππου, εκ μέρους των ιδιοκτητών, καταχώρησε
γραπτή ένσταση που υποστηρίζεται από ένορκη δήλωση
που έκαμε ο κ. Χριστάκης Χριστοφίδης, δικηγόρος στο
15 γραφείο του δικηγόρου των ιδιοκτητών. Ακολούθησαν
γραπτές αγορεύσεις και προφορικές διευκρινίσεις εκ μέ-
ρους των ευπαιδευτών δικηγόρων του Δήμου και των
ιδιοκτητών και τις 4 Φεβρουαρίου 1991 το Δικαστήριο
επεφύλαξε την απόφασή του.

15 Ο Κανόνας 10(2) του Διαδικαστικού Κανονισμού του
Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου 1962 όπως έχει
τροποποιηθεί με τον Κανόνα 3 του περί Ανωτάτου Δικασ-
τηρίου (Αναθεωρητική Δικαιοδοσία) Διαδικαστικού Κα-
νονισμού, 1975, προνοεί τα εξής:

20 "10(2) Κατα την διάρκεια της τοιαύτης ακροάσεως
το Δικαστήριο ή Δικαστής δύναται να εκδώση τοιαύ-
τας οδηγίας αναφορικός προς περαιτέρω εγγράφους
προτάσεις, λεπτομερείας, αποκάλυψιν ή επιθεώρησιν
εγγράφων, αποδεικτικά μέσα, συμπεριλαμβανομένων
25 ενόρκων ομολογιών αποδεικνυουσών τα γεγονότα εφ'
ων βασίζεται έκαστος διάδικος, επιθεώρησιν του επιδί-
κου μέρους, διαδικασίαν συμφώνως προς την παράγρα-
φον 2 του Άρθρου 134, ημερομηνίαν δημοσίας ακροά-
σεως, καταχώρισιν και ανταλλαγήν μεταξύ των
30 διαδίκων εγγράφου επιχειρηματολογίας εντός καθορι-
ζομένων χρονικών ορίων ως και την διάρκεια τυχόν
μεταγενεστέρων αγορεύσεων, ή οιασδήποτε άλλας οδη-
γίας σχετικώς προς την διαδικασίαν της υποθέσεως ως
ήθελε κρίνη αναγκαίον".

35 Ο Κανόνας αρ. 19 τον οποίο επίσης επικαλείται ο
Δήμος, προνοεί τα εξής:

"19. Καθ' οιονδήποτε στάδιον της διαδικασίας το Δικαστήριο ή Δικαστής δύναται να εκδώση τοιαύτας οδηγίας, αι οποίαι απαιτούνται προς το συμφέρον της δικαιοσύνης."

Πολύ πρόσφατα είχα την ευκαιρία να εξετάσω το σκοπό του Κανόνα 10(2) και τα κριτήρια που καθορίζει για την έκδοση οδηγιών από το Δικαστήριο. Στην απόφασή* μου ημερομηνίας 21 Νοεμβρίου 1990 στην Προσφυγή Αρ. 411/90 *Thermphase Limited v. Δημοκρατίας* είπα, μεταξύ άλλων, τα εξής στις σελ. 2 και 3:

"Η επίδικη αξίωση των Αιτητών στηρίζεται στον Κανονισμό 10(2) του Διαδικαστικού Κανονισμού του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου 1962, όπως έχει μεταγενέστερα τροποποιηθεί, ο οποίος προνοεί ότι στο παρόν στάδιο της διαδικασίας το Δικαστήριο μπορεί να εκδώσει οδηγίες που θεωρεί αναγκαίες αναφορικά, μεταξύ άλλων, με αποκάλυψη ή επιθεώρηση εγγράφων. Έχει ιδιαίτερη σημασία η ρητή αναφορά του Κανόνα στην ευχέρεια του Δικαστηρίου να εκδώσει τέτοιες οδηγίες που θεωρεί αναγκαίο στη συγκεκριμένη υπόθεση. Κατά τη γνώμη μου η λέξη 'αναγκαίο' αναφέρεται και έχει άμεση σχέση με την επίτευξη του δικαστικού ελέγχου της διοικητικής πράξης που αποτελεί το αντικείμενο της προσφυγής. Η ικανοποίηση της ανάγκης αυτής αποτελεί το κριτήριο που το Δικαστήριο θα εφαρμόσει στην άσκηση της διακριτικής του ευχέρειας στην κάθε περίπτωση και συνάμα καθορίζει τη μορφή και την έκταση των οδηγιών που θα επιλέξει να εκδώσει."

Το πιο πάνω απόσπασμα καθορίζει και επεξηγεί το νομικό πλαίσιο αναφορικά με το οποίο θα εξεταστεί το αίτημα του Δήμου στην παρούσα υπόθεση. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο εντάσσεται αρμονικά και ο Κανόνας αρ. 19 ο οποίος καθορίζει ως κριτήριο το συμφέρον της δικαιοσύ-

* Δεν έχει ακόμα δημοσιευτεί.

νης το οποίο, κατά τη γνώμη μου, ταυτίζεται και εξυπηρε-
τείται μόνο με τη νομιμότητα των διοικητικών πράξεων
και τη δυνατότητα διεξαγωγής πλήρους και επαρκούς δι-
καστικού ελέγχου των πράξεων αυτών. Θα πρέπει να τονί-
5 σω ότι η διακριτική ευχέρεια του Δικαστηρίου επί του
προκειμένου είναι πολύ πλατιά και είναι πεποίθησή μου
ότι το Δικαστήριο οφείλει να εκδώσει εκείνες τις οδηγίες
στην κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, οι οποίες θα εξυπηρε-
τήσουν πληρέστερα το συμφέρον της δικαιοσύνης εν τη εν-
10 νοία του πιο πάνω Κανόνα.

Ενόψει των ανωτέρω, το βασικό ερώτημα που χρειάζε-
ται να απαντηθεί είναι κατά πόσο η προσαγωγή του αι-
τούμενου αποδεικτικού μέσου της ένορκης δήλωσης του κ.
15 Ιακωβίδη θα εξυπηρετήσει το συμφέρον της δικαιοσύνης
γιατί τείνει είτε να αποδείξει τα γεγονότα πάνω στα οποία
βασίζεται ο Δήμος είτε να αντικρούσει γεγονότα πάνω στα
οποία βασίζονται οι ιδιοκτήτες.

Για να μπορέσω να απαντήσω το πιο πάνω ερώτημα
έχω διαβάσει με προσοχή την ένορκη δήλωση του κ. Ιακω-
20 βίδη η οποία έχει ως εξής:

"Εγώ ο Μιχάλης Π. Ιακωβίδης από τη Λεμεσό ορκί-
ζομαι και λέγω τα ακόλουθα:

1. Είμαι Λειτουργός Πολεοδομίας/Αρχιτέκτονας
του Δήμου Λεμεσού.
- 25 2. Είμαι διπλωματούχος αρχιτέκτονας D.P.L.C. της
Αρχιτεκτονικής Σχολής Μασσαλίας και Αστικός Χω-
ροτάκτης DEA του Aix-en-Provence της Γαλλίας.
3. Διάβασα την ένορκη δήλωση του κ. Χρίστου Λοϊ-
30 ζίδη από τη Λευκωσία ημερομηνίας 19 Οκτωβρίου 1990
και λέγω τα κάτωθι:

4(1) Στην παράγραφο 5 αυτής αναφέρεται ότι η υπε-
ρουφωμένη νησίδα πλάτους 14 ποδών θα αποκλείει την
εγκάρσια στροφή οχημάτων. Αυτό είναι γεγονός αλλά η

εγκάρσια στροφή και η επαναστροφή αποτελεί ένα από τους σημαντικούς λόγους τροχαίων δυστυχημάτων της πόλης μας. Η νησίδα αυτή δεν θα αποκλείει την ασφαλή διακίνηση των πεζών εγκάρσια του δρόμου αλλά αντίθετα δίνει την δυνατότητα ασφαλέστερης διασταύρωσης από τους πεζούς διότι η ύπαρξη της νησίδας δίνει την ευκαιρία στους πεζούς να κάμουν μια ανάπαυλα και να βεβαιωθούν ότι τους έχουν αντιληφθεί τα διερχόμενα αυτοκίνητα. 5

(2) Η νησίδα δεν θα αποκλείει την μελλοντική κατασκευή πρόσθετων στροφών αν αυτό κριθί αναγκαίο. 10

5. Αναφορικά με τις δηλώσεις για ανάγκη πρόσβασης και στάθμευσης δηλώνω ότι καθόλου δεν θα εμποδίζεται η πρόσβαση με την διαπλάτυνση της Λεωφόρου στα εμπορικά της καταστήματα. Η σημερινή κατάσταση υπάρξεως στενής λωρίδας ασφάλτου στο μέσο και πλατιών χωματινων παγκέτων εκατέρωθεν, δεν συντείνει στην ασφάλεια των πεζών ούτε στην ανάδειξη της εμπορικότητας των καταστημάτων αλλά αντίθετα συντείνει στο να προσδίδει μια ακατάστατη όψη στην περιοχή και δημιουργούσε κινδύνους στους πεζούς. 15 20

6. Η ύπαρξη πλατιών πεζοδρομίων στην υπό κατασκευή λεωφόρο διασφαλίζει την ανάδειξη των εμπορικών καταστημάτων και την ανετότερη και ασφαλέστερη διακίνηση των πελατών. 25

7. Η λεωφόρος Φραγκλίνου Ρούσβελτ είναι η πιό πολυσύχναστη σε αριθμό οχημάτων αρτηρία της Κύπρου. Το αποτέλεσμα αυτό έδωσε μελέτη η οποία έχει εκπονηθεί από το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων. 30

8. Με την εκτέλεση της διαπλάτυνσης της λεωφόρου Φραγκλίνου Ρούσβελτ με βάση τα υπάρχοντα σχέδια τόσο η λεωφόρος όσο και η γύρω περιοχή θα αναβαθμιστεί και η διακίνηση οχημάτων και πεζών θα είναι ασφαλέστερη γρηγορότερη (δεν θα παρατηρείται μποτι-

5 λιάρισμα αυτοκινήτων) και ανετότερη. Άλλωστε το όριο ταχύτητας στην συγκεκριμένη λεωφόρο θα είναι τα 50-χιλιόμετρα ή 30 μίλια ανά ώρα και όχι τα 65 χιλιόμετρα ή 40 μίλια που υφίσταται στην λεωφόρο Λεμεσού της Λευκωσίας."

10 Από το περιεχόμενο της ένορκης αυτής δήλωσης προκύπτει ότι ο κ. Ιακωβίδης, υπό την ιδιότητα του εμπειρογνώμονα, αντικρούει σε ορισμένα σημεία τη γνώμη που υποστηρίζει ο εμπειρογνώμονας των ιδιοκτητών κ. Λοϊζίδης στη δική του ένορκη δήλωση. Θα πρέπει στο σημείο αυτό να παρατηρήσω ότι τα θέματα με τα οποία ασχολούνται οι εμπειρογνώμονες των δύο πλευρών στις αντίστοιχες ένορκες δηλώσεις τους αποτελούν επίδικα θέματα στην παρούσα διαδικασία και δεν έχει προβληθεί ισχυρισμός ότι οι προβαλλόμενες αντίστοιχες θέσεις τους είναι άσχετες με τα επίδικα θέματα. Εν όψει αυτού, η απάντηση στο ερώτημα που έχω θέσει πιο πάνω πρέπει να είναι καταφατική. Έπεται ότι ο Δήμος δικαιούται στην έκδοση των αιτούμενων οδηγιών, εκτός αν δεσμεύομαι να ασκήσω κατά τρόπο απορριπτικό τη διακριτική ευχέρεια που έχω επί του προκειμένου από τα επιχειρήματα που προβάλλει ο κ. Παπαφιλίππου στην ένστασή του και/ή στη γραπτή ή προφορική επιχειρηματολογία του.

25 Το βασικό επιχείρημα του κ. Παπαφιλίππου έχει ως αφετηρία την αρχή του διοικητικού δικαίου, που κανένας δεν αμφισβητεί, η οποία καθορίζει ότι κατά κανόνα ο φάκελος της διοίκησης πρέπει να περιέχει όλα τα στοιχεία και δεν μπορεί να συμπληρωθεί εκ των υστέρων με εξωγενή μαρτυρία. Η γνώμη που εκφράζει ο κ. Ιακωβίδης στην 30 ένορκη δήλωσή του, λέγει ο κ. Παπαφιλίππου, δεν μπορούσε να ήταν ενώπιον του Δήμου όταν λάμβανε την προσαλλόμενη απόφαση, εφόσον ο κ. Ιακωβίδης προσλήφθηκε στο Δήμο σε πολύ μεταγενέστερο χρόνο. Το γεγονός αυτό είναι από μόνο του αρκετό, κατά τον κ. Παπαφιλίππου, να αποκλείσει την κατάθεση της ένορκης αυτής δήλωσης εφόσον η κατάθεσή της συμπληρώνει εκ των υστέρων το περιεχόμενο του διοικητικού φακέλου.

Ότι το νόμιμο και το εύλογο των διοικητικών πράξεων κρίνονται με βάση τα στοιχεία που ήταν ενώπιον της διοίκησης κατά το χρόνο έκδοσης των πράξεων είναι θέση αναμφίβολα ορθή. Υπάρχει πλούσια νομολογία επί του προκειμένου. Αναφέρω ενδεικτικά την υπόθεση *Ξηρός ν. Δημοκρατίας* (1985) 3 Α.Α.Δ. 971. Εκείνο που δεν αποδέχομαι είναι ο ισχυρισμός ότι η κατάθεση της προτεινόμενης ένορκης δήλωσης συνεπάγεται ή αποσκοπεί σε ανεπίτρεπτη συμπλήρωση του περιεχομένου του διοικητικού φακέλου. Εδώ δεν αντιμετωπίζουμε περίπτωση απόπειρας της διοίκησης να ερμηνεύσει με προφορική μαρτυρία την έννοια ή σημασία εγγράφων ή στοιχείων του διοικητικού φακέλου ούτε και να συμπληρώσει ή προσθέσει στα υπάρχοντα στοιχεία. Δέον να σημειωθεί ότι ούτε η γνώμη του εμπειρογνώμονα των ιδιοκτητών, όπως εκφράζεται στην ένορκη δήλωσή του που έχει κατατεθεί, ήταν ποτέ ενώπιον του Δήμου. Ο Δήμος έχει κάθε δικαίωμα να αντικρούσει τη γνώμη του εμπειρογνώμονα των ιδιοκτητών πάνω σε τεχνικά θέματα, αν διαφωνεί με αυτή. Και ο μόνος τρόπος να την αντικρούσει είναι να παρουσιάσει μαρτυρία από άλλο εμπειρογνώμονα πάνω στο εγερθέν ζήτημα που να ανατρέπει εκείνη του κ. Λοιζίδη. Ο Δήμος μπορεί επί του προκειμένου να χρησιμοποιήσει εμπειρογνώμονα που ήταν στο παρελθόν ή που είναι σήμερα στην υπηρεσία του, ή εμπειρογνώμονα ιδιώτη από την ελεύθερη αγορά. Και νοουμένου ότι η γνώμη που θα εκφράσει στηρίζεται σε γεγονότα και στοιχεία που υφίσταντο κατά το χρόνο έκδοσης της επίδικης απόφασης, η γνώμη αυτή μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αποδεχτής μαρτυρίας. Αν τα πράγματα ήταν διαφορετικά, η πρόνοια του Κανόνα 11 θα ήταν και περιττή και ανεφάρμοστη. Ο Κανόνας 11 παρέχει εξουσία στο Δικαστήριο με δική του πρωτοβουλία να καλέσει οποιοδήποτε πρόσωπο να δώσει μαρτυρία ή να προσαγάγει έγγραφα και να διορίσει εμπειρογνώμονα για να διεξάγει έλεγχο ή άλλη έρευνα που θα ήταν αναγκαία για να δυνηθεί το Δικαστήριο να γνωμοδοτήσει στην υπόθεση. Σίγουρα η εξουσία του Δικαστηρίου κάτω από τον Κανόνα 11 δεν περιορίζεται στο διορισμό εμπειρογνώμονα ο οποίος είχε ήδη διεξάγει έρευνα και υποβάλλει έκθεση η οποία ήταν ενώπιον του οργάνου κατά το χρόνο λήψης

4 Α.Α.Δ. Μαρκουλλίδη κ.ά. ν. Δημοκρατίας κ.ά. (Αρ.1) Πογιατζής, Δ.

της προσβαλλόμενης απόφασης.

5 Για να υποστηρίξει τη θέση του ο κ. Παπαφιλίππου παρέπεμψε το Δικαστήριο στην πρόσφατη απόφαση του Δικαστή κ. Πική, Σταύρου και άλλος ν. ΕΔΥ (1991) 4 Α.Α.Δ. 317. Δεν έχει αποφασιστεί οτιδήποτε ούτε έχει λεχθεί οτιδήποτε στην πιο πάνω υπόθεση που να μπορεί να θεωρηθεί ότι το Δικαστήριο δεσμεύεται ή ότι ενδύκνεται να ασκήσει τη διακριτική του ευχέρεια στην παρούσα υπόθεση κατά τρόπο απορριπτικό του αιτήματος του Δήμου.

10 Για τους λόγους που έχω εκθέσει πιο πάνω, η ένσταση των ιδιοκτητών απορρίπτεται και η αίτηση του Δήμου επιτυγχάνει. Εκδίδω οδηγίες δυνάμει των οποίων νομιμοποιείται η καταχώρηση της επίδικης ένορκης δήλωσης του Μιχαήλ Ιακωβίδη, ημερομηνίας 5 Δεκεμβρίου 1990 που
15 είχε παράτυπα καταχωριστεί στο Πρωτοκολλητήριο στις 19 Δεκεμβρίου 1990.

Τα έξοδα της ενδιάμεσης αυτής αίτησης να ακολουθήσουν το αποτέλεσμα της προσφυγής εκτός αν το Δικαστήριο εκδώσει άλλη διαταγή στο τέλος της διαδικασίας.

20 Η προσφυγή ορίζεται στις 7 Μαρτίου 1991 και ώρα 11 π.μ. για αντεξέταση των εμπειρογνομόνων που έκαναν τις ένορκες δηλώσεις και για προφορικές διευκρινίσεις.

Διαταγή ως ανωτέρω.